

Els subjectes silenciats de la història

Tot treball científic necessita d'una autocrítica que li ajude a mantenir el seu rigor. El llibre que ara presentem és el fruit d'un debat creat entre historiadors, en el llindar del segle XXI, on diferents veus reflexionen sobre l'evolució dels estudis històrics durant el segle XX i plantegen la necessitat i la responsabilitat de la disciplina de travessar fronteres, a la recerca de nous subjectes històrics que ajuden a superar els antics models d'escriure i d'entendre la disciplina.

EL SIGLO XX. HISTORIOGRAFIA E HISTORIA

M. CRUZ ROMEO, ISMAL SÁEZ (EDS.)

COL·LECCIÓ «HISTÒRIA OBERTA», 80

278 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2002

El debat és el lloc d'encontre per excel·lència de tota disciplina, un signe de bona salut on la discussió lliure i enriquidora permet escoltar, qüestionar, comparar i replicar sobre les anàlisis, els mètodes i els projectes de futur dels investigadors. Aquest és l'origen del llibre *El siglo xx. Historiografía e historia*. Un balanç sobre la manera d'escriure i llegir la història en el segle passat, que aplega les intervencions realitzades en maig de l'any 2000 a València en el V Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea. El debat comença al voltant de l'autonomia de la disciplina com a condició indispensable per a la història per tal d'adquirir el caràcter científic que els seus estudiosos li han reclamat en la segona meitat del segle passat. Una autonomia que, segons planteja Gérard Noiriel, queda garantida quan la disciplina demostra capacitat suficient per a plantejar les seues pròpies preguntes –a la manera com Marc Bloch parlava d'*Historia-Pro-*

blema—, quan la veritat —el rigor científic— no es presenta com un estat sinó com un procés social —una discussió col·lectiva— i quan es creen unes normes pròpies (exclusives) de la disciplina. Tampoc el significat d'un text històric està tancat, ens diu Noiriél, sinó que «s'enriqueix amb les lectures successives que se'n fan». Escriure la història, en canvi, no ha estat un acte tan participatiu i heterogeni. Detenir-se a analitzar qui ha construït (contat) la història més recent i quins han estat els subjectes protagonistes del relat, és la línia que uneix gran part de les intervencions. És el cas de Mary Nash, qui a través de la qüestió de gènere es demana el perquè de la resistència i de la lentitud en reconèixer les dones com a subjectes històrics, o el de Julián Casanova, en reclamar la incorporació de les multituds anònimes com a subjectes col·lectius, i el de Jesús Millán, quan escriu sobre els subjectes i les accions en l'anàlisi històrica. A través de l'estudi de les representacions culturals i de les pautes de construccions d'identitats, Nash denuncia l'homogeneïtzació cultural i interpretativa pròpia de l'Europa moderna que, a partir del model androcèntric proposat per l'home blanc, exclou les dones de la raó, de la paraula i de l'espai públic, tot negant-los la capacitat d'actuar com a subjectes polítics, legals i històrics, i que vistes, doncs, com a part de l'alteritat, passen a formar part de la representació cultural de la diferència que equipara, en ocasions, la dona a la raça no blanca. Paradoxalment, planteja Nash, la reapropiació progressi-

va per part de les dones de la subjectivitat històrica crearia de nou subjectes silenciatos, ja que va ignorar novament el reconeixement de la seua diversitat de veus, tot donant lloc a una nova homogeneïtzació femenina, seguidora de l'actitud de l'«home blanc», i que ha dificultat la construcció d'una identitat col·lectiva universal de les dones com a grup.

Per la seua banda, Casanova planteja l'evolució de la història com la democratització de l'estudi del passat en busca d'una major igualtat, on la història social, avui complementada amb noves fonts com l'antropologia i la literatura, deixa pas a una història cultural que rescata les multituds anònimes com a nous subjectes col·lectius, a través de les seues experiències quotidianes, dins d'una proposta més ampla de revisió i d'actualització dels nous models d'història social, cultural i política utilitzats en les dècades centrals del s. xx.

Sense oblidar l'enriquiment de les fonts, Millán trenca amb el que ell denomina «la concepció unilateral de la història», on un subjecte té una funció determinada i representa un model a seguir. L'historiador proposa una concepció diferent dels subjectes i de la lògica de les seues accions, i per tant, un significat nou per al procés històric. La història donaria, doncs, la benvinguda a un major nombre de protagonistes: tots aquells sectors humans i socials silenciatos per la historiografia i per les biografies històriques.

Lourdes Toledo